Saadaanko kesän 2022 marjat talteen?

24.2.2022

Ukrainan alueen valitettavan kärjistynyt sotilaspoliittinen tilanne on vakava ja pelottava asia. Tilanne saattaa vaikuttaa jatkossa myös ukrainalaisen kausityövoiman saatavuuteen?

Ruokaviraston toimeksiannosta MARSI-tutkimus koostaa vuosittain tiedot kauppaan tulleista marja- ja sienimääristä. Kantar TNS Agri Oy toteuttaa tutkimuksen.

Koronapandemian takia kesällä 2020 ulkomaalaisten osuus marjanpoiminnassa oli Ruokaviraston mukaan normaalia vähäisempi eli runsaat 80 prosenttia. Vuosina 2018 – 2019 ulkomaalaisten poimijoiden osuus oli yli 90 prosenttia. Näin ollen marjatilojen ja luonnonmarjojen keruun osalta tulevan kesän tilanteesta saattaakin tulla erittäin haastava, mikäli ukrainalaisia poimijoita ei olisi käytettävissä.

Miljoonien eurojen metsämarjasavotta

Viimeisimmän MARSI-tutkimuksen mukaan kesän 2020 mustikkasato oli hyvä, mutta sadoissa oli paikallista vaihtelua. Mustikkaa tuli kauppoihin 4,7 miljoona kiloa. Tämä ylitti vuosien 2002 – 2019 keskiarvon, kuten myös mustikan poimintatulo, joka oli 9,7 miljoonaa euroa.

Puolukkaa puolestaan kerättiin vuonna 2020 myyntiin 7,7 miljoonaa kiloa. Tämäkin ylitti pitkän ajan keskiarvomäärän (2002 – 2019), kuten myös 8,3 miljoonan euron poimintatulo. Paikoin puolukkasatoa vähensi sateinen keskikesä.

Lakkasato oli erittäin hyvä vuonna 2020. Lakkaa eli suomuurainta tuli myyntiin 93,5 tonnia, mutta alle vuosien 2002 – 2019 keskiarvon. Lakan poimintatulo oli 0,9 miljoonaa euroa eli alle keskiarvon.

Säätekijät vaikuttavat keskeisesti

Tilastoista havaitaan, että marja- ja sienisadoilla on vuosien ja alueiden välistä vaihtelua. Kauppaan tuleviin suuraluetason marjamääriin vaikuttavat marjasadot ja kansalaisten poiminta-aktiivisuus. Marjasatoihin taas vaikuttavat kesäsäät, metsän puulajisuhteet ja metsänhoito.

Joulukuussa 2020 SeAMKin kokoomateoksessa julkaistiin kirjoittajien tekemä tapaustutkimus avoimien aineistojen soveltuvuudesta kotimaisten metsämarjasatojen ennustamiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten kauppaan toimitettuja marjamääriä voitiin ennustaa Ilmatieteen laitoksen avoimesti julkaisemien säähavaintodatojen avulla. Tutkimus käsitteli päämarjoja eli mustikkaa, puolukkaa ja lakkaa eli suomuurainta.

Regressiomallien perusteella puolukan kauppaantulomääriä selitti valtakunnan tasolla parhaiten kesäkuun

keskimääräinen sademäärä. Sateisuus lisäsi puolukkasatoja. Suomuuraimen ja mustikan kauppaantulomäärille ei mallinnuksella löydetty selittäviä säätekijöitä valtakunnan tasolla. Aineisto käsitti vain metsämarjojen kauppaantulomäärät, eikä sisältänyt todellisia kerättyjä marjamääriä. Voidaan kuitenkin arvioida, että käytännössä metsämarjoista on poimittu talteen vain 5 – 10 prosenttia.

Tapaustutkimuksessa hyödynnettiin maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston, Ruokaviraston sekä Ilmatieteenlaitoksen tuottamia ja julkaisemia avoimia aineistoja. Nämä aineistot yhdistettiin samaan havaintomatriisiin, jonka jälkeen ostomäärien sekä säätietojen riippuvuutta tarkasteltiin korrelaatioanalyysin ja regressioanalyysin avulla.

Vaikka tuloksena muodostettu marjasatomalli päteekin vain kyseisillä lähtötiedoilla, eikä ota huomioon esimerkiksi sääpoikkeamia tai muutoksia kuluttajakäyttäytymisessä, saatiin avoimia aineistoja hyödyntämällä rajoitteet tiedostava, mutta sopiva vuosittaisten metsämarjasatojen ennustemalli.

Useat tutkimusorganisaatiot, viranomaiset, yritykset ja julkisorganisaatiot tarjoavat yhä enemmän keräämiään datoja avoimesti myös muiden käyttöön. Avoimia aineistoja on mahdollista hyödyntää esimerkiksi tutkimuksessa, opetuksessa mutta myös yritysten liiketoiminnassa ja uusissa innovaatioissa. Olisikin hyvä tiedostaa, millaisia mahdollisuuksia on tarjolla ja käyttää valmiita aineistoja mahdollisimman tehokkaasti.

Makuja maakunnan metsistä –hanke on mahdollistanut marjasatomallien laadinnan Manner-Suomen maaseutuohjelman sekä Etelä-Pohjanmaan Ely-keskuksen ja yksityisten tahojen rahoituksella.

Toivotaan hyvää marjakesää ja rauhanomaista Ukrainan kriisin ratkaisua

Lisäksi SUVI-hankkeessa eli Liiketoimintaa luonnosta -hankkeessa pohditaan mm. luonnontuotteiden hankintalogistiikkaa ja sen haasteita. SUVI-hanketta rahoittavat Leader-toimintaryhmä Kuudestaan sekä Leader-ryhmä YHYRES. Näiden lisäksi hankkeessa toimivat Suomen metsäkeskus ja SeAMK.

Vuoden 2022 osalta marjojen hankinnasta voi tulla haasteellista. Toivotaan suomalaisten eläkeläisten, lomalaisten sekä lasten ja nuorten aktivoitumista metsämarjojen poimintaan kaiken varalta. Toivotaan hyvää marjakesää 2022 sekä kärjistyneen tilanteen jälkeen nopeaa rauhanomaista ratkaisua Ukrainan tilanteeseen.

MMT Risto LauhanenFT Seliina Päällysaho
SeAMK